

НЕСУМЊИВИ ДОКАЗИ О СТАРОСТИ

Што се тиче питања старости епског пјевања на овим просторима, одговор се на њега не може тражити изван оквира и података у којима се крећемо, и којима располажемо, кад се о томе говори на плану цјелокупног српског језичког простора, па и шире. Сматрамо, ипак, да нас оно што садржи Курипешићев *Путопис* из 1530. године¹ у великој мјери не обавезује да се бар осврнемо на ово питање. Тај је путопис, ако не најстарији, а оно први сасвим несумњив доказ о постојању јуначких народних пјесама код нас, и то превасходно на овим просторима.

Бечко посланство, које 1530. године путује у Цариград са намјером да са Сулејманом II закључи мир, или бар продужи примирје, креће крајем августа мјесеца из Крупе према Каменграду. Прије уласка у град, „добру њемачку миљу пута“, дочекао их је са 50 „добро наоружаних коњаника из Каменграда“ извјесни Малкошић, за кога се каже да је био заповједник над, отприлике, двјеста коњаника. Слиједи потом о поменутом Малкошићу један податак који је за предмет ове расправе изу-

---

¹ Бенедикт Курипешић, *Путопис кроз Босну, Србију, Бугарску и Румелију 1530*, Свјетлост, Сарајево, 1950.

зетно значајан. Ради се о томе да о „о његовим“, то јест Малкошићевим „јуначким дјелима пјевају много у Хрватској и Босни“.² Ријеч је, зацијело, о народним пјесмама и пјевачима, за које, једино, не знамо то да ли их је Курипешић и непосредно слушао, или је само од другог чуо да се о њима прича. Но, од тога је важнија обавијест да се пјевало *много*, и то о човјеку који је своју епску јуначку славу још увијек, и сасвим непосредно, стицао.

Пјевало се о њему много, и то на једном ширем подручју, па опет до времена кад су наше јуначке народне пјесме записиване није преживјела ниједна пјесма која би говорила о овоме, у своме времену, чувеном и толико слављеном јунаку. Све то наводи на закључак да већина епских пјесама у прошлости и није била тако постојана и дуговјека. Њих су потискивале нове пјесме о све савременијим догађајима и јунацима. За дужи живот им је требало много више епске снаге и умјетничких сокова. Зато највећем дијелу пјесама једног времена и једног краја и није било суђено да пређу преко околних брда и потока, нити да поживе дуже од јунака чијим су се подвизима бавиле. Неке су, опет, живјеле само толико колико су живјели и њихови творци, пошто их колектив није прихватао. За такве је пјесме Вук још давно казао да „се и не разилазе надаље, него ће постају ту и остају док се и не забораве.“³

Средином септембра исте године поменуто посланство је „на једној узвишици“ недалеко од Рогатице наишло на „пет врло великих камених гробова (стећака)“. Били су то гробови босанског војводе Павловића, жене му Теодоре, сина Иваниша, брата Петра и непознатог

---

² Исто, 13.

³ Народне српске пјесме, Скупио и на свијет издао Вук Стеф. Караџић, ... књига прва у којој су различне женске пјесме, у Липисци, 1824, XXVI стр.

дворјанина. На војвођином надгробном камену био је уклесан „на српском језику и српским писменима натпис“ у коме је, између осталог, стајало да је Радослав био „господар и кнез ове земље“ и да га турски цар „никојим јунаштом“ и „никаквим даровима“ није могао побиједити ни придобити да се одрекне „своје вјере“. Остављајући о томе поруку потомцима, војвода Радослав је додао и ово: „Хвала Богу и слава што вазда вјерових и што своју земљу остављам још у хришћанској вјери.“

Курипешкић нам, нажалост, није открио, а ко зна да ли је то и сам дознао, како се звао Радослављев „вјерни слуга“, који је лежао подно господаревих ногу, и то под мањим надгробним каменом, уз то и „друкчијег облика“. На срећу, о Радослављевом дворјанину нам је оставио један други, веома драгоцјен податак. Казао нам је, заправо, да „о његовим јуначким дјелима још много пјевају Бошњаци и Хрвати“. Дознајемо, такође, да је и на надгробном камену био уклесан крст и натпис „на српском језику и српским словима“.⁴ Храбри и одани дворјанин Радослава Павловића стекао је своју јуначку славу и углед служећи своме господару, дакле још у првој половини 15. вијека, а тада се, зацијело, о њему у народу и почело пјевати. Јунаци у пјесму, по правилу, улазе још за живота, о чему свједочи и оно што нам је Курипешкић саопштио о заповједнику Каменграда, Малкошићу.

Судећи по ономе што је запазио и записао Бенедикт Курипешкић у Босни се, дакле, у 15. и 16. вијеку много пјевало, како о савременицима, тако и о бившим јунацима и њиховим подвизима. Па и више од тога: пјесме су славу тих јунака биле разгласиле и изван њиховог завичаја. Једној богатој епској традицији на овим просто-

---

⁴ Бенедикт Курипешкић, *нав. дјело*, стр. 24,25.